

GEOGRAPHY TEACHERS' AWARENESS LEVEL AND USE OF FEEDBACK**Taner ÇİFÇİ**

Yrd. Doç. Dr., Cumhuriyet Üniversitesi, tanercifci@gmail.com
ORCID: 0000-0002-2057-7136

Received:22.05.2017

Accepted: 12.09.2017

ABSTRACT

The main purpose of this study is to explore the awareness level and thoughts of geography teachers about the use of feedback on the learning process. With regard to its being purposeful and effective for the focus of the study, this is a qualitative study using case study, a common method for the qualitative research. The sample of this study is 27 geography teachers working in Sivas Province. The interview questionnaires are used for the data collection and these qualitative data are analyzed with the use of content and descriptive analysis. NVivo 10 is used in order to analyze the qualitative data. The findings of the study show that the geography teachers use exams, homework, concept maps and mostly question-answer techniques in order to identify the incomplete learning. The geography teachers participating in this research are asked to define the feedback and though there are some replies as its being a teaching method increasing the course motivation, it is generally seen that the teachers place themselves into a central role for the feedback and they see it as a vital importance to get information related with the learning process of students.

Keywords: Geography Education, Geography Teacher, Feedback

COĞRAFYA ÖĞRETMENLERİNİN GERİBİLDİRİME YÖNELİK FARKINDALIK DÜZEYLERİ VE KULLANIMI

ÖZ

Bu araştırmanın genel amacı coğrafya öğretmenlerinin geribildirim konusundaki farkındalık düzeylerinin ve eğitim-öğretim sürecinde geribildirim kullanılması ile ilgili düşüncelerinin belirlenmesidir. Araştırma, nitel araştırma modelindedir. Araştırmada nitel çalışmalarda yaygın olarak kullanılan durum çalışması yöntemi kullanılmıştır. Bu araştırmanın çalışma grubunu Sivas il merkezinde görev yapmakta olan 27 Coğrafya öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırma verilerinin toplanması için araştırmacı tarafından hazırlanan görüşme formu kullanılmıştır. Araştırma kapsamında elde edilen nitel veriler içerik ve betimsel analiz yöntemi ile incelenmiştir. Nitel analizin yapılmasında NVivo 10 yazılımı kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulardan hareketle coğrafya öğretmenlerinin, öğrencilerinin öğrenme eksikliklerini belirlemek amacıyla en çok soru-cevap yöntemi olmak üzere sınav yapma, ödev verme ve kavram haritası yöntemlerinden yararlandıkları saptanmıştır. Görüşmeye katılan coğrafya öğretmenlerinden geribildirim tanımını yapmaları istendiğinde onun bir öğretim yöntemi olduğu, ders motivasyonunu artıran bir yöntem olduğu gibi cevaplar alınmakla beraber genel olarak öğretmenlerin geribildirim merkezine kendilerini koydukları ve öğretmenlerin öğrencilerinin öğrenme durumlarıyla ilgili olarak bilgi almaları için hayati bir yöntem olduğunu düşündükleri görülmüştür. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu lisans öğrenimleri boyunca öğretim üyelerinden geribildirim aldıklarını ve bu geribildirimlerin genel olarak düzeltici, açıklayıcı ve doğrulayıcı şekilde olduğunu ifade etmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Coğrafya Eğitimi, Coğrafya Öğretmeni, Geribildirim

EXTENDED ABSTRACT**Introduction**

One of the most important ways of teachers to effect and improve the learning process is giving students feedback. Being defined as the notification of whether the behavior students performing is appropriate for the goals of the education program, feedback will ensure that if sufficiently used, it will help identifying the inoperative aspects for teachers and students, making necessary arrangements for these inoperative aspects and resolving the imbalance if necessary. The quality of the geography teaching programs can be seen undoubtedly via the feedback received at the end of the teaching process. The more the education is arranged within the scope of the received feedback, the individual differences, the expectation of the society, the achievements of the program, the technological and scientific developments the more high quality education programs we will have. Being updated with the continuously received feedback, the qualified geography program will provide the ability to foresee the indecisions, crisis and chaos. When the related research was analyzed, it was seen that there was no study related with the awareness level of geography teachers about the use of the feedback in the literature. For this reason, as there is a necessity to identify geography teachers' awareness level and thoughts about and the use of feedback, this study is conducted. The main purpose of this study is to explore the awareness level and thoughts of geography teachers about the use of feedback on the learning process.

Method

Which method to be used in a research project depends on the aim and issues of the study. With regard to its being purposeful and effective for the focus of the study, this is a qualitative study using case study, a common method for the qualitative research. The sample of this study is 27 geography teachers working in Sivas Province. For the determination of the appropriate sample to the structure of this study, typical sampling from the purposive sampling is used in order to find sufficient number of data. The interview questionnaires are used for the data collection and these qualitative data are analyzed with the use of content and descriptive analysis. Content analysis is based on processing the information which includes a particular message. NVivo Server 10 is used in order to conduct this qualitative research. Calculated for the code reliability, Cohen's Kappa coefficient was found to be high (.89)

Findings

Within the scope of the research, the teachers are asked about their methods to identify students' incomplete learning and to support them. The findings of the study show that the teachers use question-answer techniques, exams, homework, and concept maps in order to attempt to identify the incomplete learning. The most used method is found to be question-answer technique.

Within the scope of the research, the teachers are asked about their thoughts on the necessity of the feedback. Examining the replies about the question whether the feedback is necessary for the teaching and learning process, it is seen that almost all participants think that it is necessary. In addition, one of the teachers did not make a comment on this question and another teacher reported that he thinks it is partially necessary.

The teachers participating to this study are asked about whether they received feedback in their undergraduate education and to what extent this feedback influenced them. Examining their education background, it is seen that almost all of the teachers received feedback. In addition, one of the teachers reported that he had not received feedback and three of the other teachers did not make any comment for this question.

The teachers participating to the study were asked about the influence of feedback on them in their undergraduate education. Examining the replies to this question, it is seen that almost all teachers were influenced by the feedback they received.

Conclusion – Recommendations

The study focuses on 5 main topics: the identifications of incomplete learning of the students, the definition of feedback, the necessity of feedback, the use of feedback, and the position of the teachers to receive feedback at their undergraduate education.

The findings of the study show that the geography teachers use exams, homework, concept maps and mostly question-answer techniques in order to identify the incomplete learning. In order to resolve the identified incomplete learning, it is seen that most of the teachers use subject review. In addition, the teachers participating to the study report that they use feedback or homework for the identified incomplete learning. Therefore, it is concluded that teachers find feedback as an effective teaching and learning method.

The geography teachers participating to this research are asked to define the feedback and though there are some replies as its being a teaching method increasing the course motivation, it is generally seen that the teachers place themselves into a central role for the feedback and they see it has a vital importance to get information related with the learning process of students. In conclusion, teachers think that feedback is not the concern of the students but it is of teachers. When the role of the geography course in the curriculum, in the education process, and in experiences that the students will go through throughout their life is considered, geography must be taught in a very effective way.

Most of the teachers participating in the study agree on the benefits of giving feedback. Examining the underlying reason for this thought, it can be seen that the teachers think feedback is important for themselves. According to the teachers, giving feedback to the students informs them about what students have grasped and what students have not.

As for the last problem of the study, the teachers are asked whether they received feedback throughout their undergraduate education and to what extent this situation is reflected in their career. Most of the teachers report that they received feedback throughout their undergraduate education and this feedback was corrective, explanatory and confirmative.

GİRİŞ

Değişen ve gelişen Dünya'da eğitim ile ilgili anlayışlarda, yaklaşımlarda, teorilerde, yöntem ve tekniklerde, programlarda ve ölçme ve değerlendirmede köklü değişiklikler meydana gelmiştir. Bu köklü değişimler öğretmenin öğrenme sürecindeki rolünü, bilgiyi aktarma değil, öğrencinin bilgiyi yapılandırmasına rehberlik etmek olarak evrimleştirmiştir (Glaserfeld, 1989). Bu bağlamda öğrencinin öğrenme sürecine aktif katılımı ile öğrenmenin etkili ve kalıcı olmasını sağlamak gerekmektedir (Gagne, 1985). Öğretmenlerin öğrenme sürecini etkileyebildikleri ve geliştirdikleri en önemli yollardan biri de öğrencilerine geribildirim vermektir. Öğrencinin öğretim programının hedeflerine uygun davranış gösterip göstermediğinin öğrenciye bildirilmesi olarak tanımlanan geribildirim yeterli düzeyde kullanımı, eğitim-öğretim sürecinde öğretmen ve öğrenciye işlemeyen öğelerin tespit edilmesi imkânını tanıyarak işlemeyen öğelerle ilgili gerekli düzenlemenin yapılmasını, varsa programdaki dengesizliğin giderilmesini sağlayacaktır (Demirel, 2002:258; Kaya,2004:1). Öğrencilerin ders saatleri içinde ve dışında almış oldukları geri bildirim, onların öğrenme süreçleri üzerindeki en güçlü etkenlerden biri olmasının yanı sıra etkili öğrenmenin gelişimi içinde merkezi bir konumdadır. Yani geribildirim kendisinden bekleneni sağlaması için zamanında verilmesi önemlidir. (Planar ve Moya, 2016:196). Geribildirim, sebep-sonuç çemberi veya döngüsünü biçimlendiren zincirin bir parçasıdır. Geribildirim, öğrenciye eğitimin amaçlarına uygun davranımda bulunup bulunmadığının bildirilmesi ya da hedef davranışın kazanılıp kazanılmadığının bildirilmesidir (Oral, 2000). Yani öğrencilere kendilerine sorulan sorulara verilen cevapların doğru olup olmadığını söylemenin yanı sıra onların süreç içerisinde gösterdiği performansın da kapsamlı geribildirimini vermek onların değerlendirme sürecine aktif katılımını sağlayacaktır (Çabakçor vd. 2011: 47). Etkili geribildirimlerle öğrencilerin kendi hatalarını fark edebilmelerine ve bu hataları düzeltmelerine yardımcı olunabileceği söylenebilir (Fisher ve Lipson, 1986). Öğretmenin verdiği geribildirim, öğrencilerin yanıtlarının yeterliliği konusunda bilgi verirken, öğrencilerin geribildirimleri öğretimin başarısının göstergesidir (Gözütok, 2011: 177). Sonuç olarak; geribildirim bilgi ve beceri kazanımının temel araçlarından biri olarak değerlendirilebilir.

Coğrafya öğretim programlarının başarısı şüphesiz öğretim sürecinin sonucunda alınan dönütlerle anlaşılabilir. Alınan geribildirimler göz önünde bulundurularak eğitim öğretim programları öğrencilerin bireysel özelliklerine, toplumun beklentilerine, programdan elde edilen başarılarla, teknoloji ve bilim alanındaki gelişmelere göre düzenlendikçe, programın aksayan ve eksik yönleri giderildikçe eğitimin niteliği de artacaktır. Sürekli alınan dönütlere göre güncellenen nitelikli coğrafya programı bize coğrafi veriler aracılığı ile düzeni, kararsızlıkları, kriz ya da kargaşayı öngörebilme imkânı tanır (Boztepe, 2010:8-12). İleriye dönük planlama yapabilen ülkeler ise uzaktan algılama sistemleri aracılığı ile yer altı zenginlikleri, iklim değişimleri gibi birçok bilgiyi diğer ülkelerden erken elde ederek birçok avantaj sağlayabilir (Güler, 2006:3). Eğitim-öğretim sürecinin bir parçası olan coğrafya öğretmenlerinin derste, yerinde yaptıkları tespitleri ve tespitler konusundaki önerileri coğrafya eğitiminin otokontrolüne katkıda bulunur. Öğrenciden alınan geribildirimler bu noktada coğrafya eğitimine bir otokontrol imkânı tanır. Özellikle coğrafya programının hedeflerinin gerçekleşip gerçekleşmediği ve coğrafya eğitiminde yaşanan problemler konusunda geribildirim alınması üretilecek çözüm önerileri için temel teşkil edecektir

(Elmas, 2006). Sonuç olarak, coğrafya derslerinde geribildirim öğrencilerin anlamalarını geliştirme, motivasyonlarını sağlama ve başarılarının derecesini arttırma gibi çeşitli amaçların gerçekleşmesine hizmet eder (Rowe ve Wood, 2008).

Literatürde, geribildirim vermenin eğitimdeki yeri, zamanlaması, amacı ve önemi ile ilgili Clariana, R. B., Wagner, D. and Roher Murphy, L. C. (2000), Dihoff, R. E., Brosvic, G. M., Epstein, M. L. and Cook, M. J. (2004), Dökmen, Ü. (1982), Hattie, J. and Timperley, H. (2007), Russell, T. (1998) ve Shute, V. J. (2008)'nin; Öğretmenler ile ilgili Çimer, S. O., Bütüner, S. Ö. ve Yiğit, N. (2010), Köğçe, D. ve Baki, A. (2012), Lyster, R., and Ranta, L. (1997) ve Türkdoğan, A., Baki, A. (2012)'nin; Öğretmen adayları ile ilgili Erbaş, D. ve Yücesoy, D. (2002) ve Oral, B. (2000)'nin ve Öğrencilerle ilgili Boz, N. (2004), Nicaise, V., Cogérino, G., Bois, J. and Amorose, A. J. (2006), Kılınç, E. (2007), Voerman, L., Meijer, P.C., Korthagen F. A. J. and Simons, R. J. (2012), Brookhart, S.M., (2008), Burnett, P.C. ve Mandel, V., (2010), Poulos, A. ve Mahony, M.J., (2008) ve Weaver, M.R., (2006)'nin yapmış olduğu çeşitli çalışmalar bulunmaktadır.

İlgili araştırmalar incelendiğinde, coğrafya öğretmenlerinin geribildirim konusundaki farkındalık düzeylerine ve eğitim-öğretim sürecinde geribildirim kullanılması yönelik alanyazında herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu nedenle coğrafya öğretmenlerinin geribildirim konusundaki farkındalık düzeylerinin ve eğitim-öğretim sürecinde geribildirim kullanılması yönelik görüşlerinin ve işleyişlerinin açığa çıkarılması önemli bir problem olarak görüldüğünden bu çalışmanın yapılmasına gerek duyulmuştur.

Bu araştırmanın genel amacı coğrafya öğretmenlerinin geribildirim konusundaki farkındalık düzeylerinin ve eğitim-öğretim sürecinde geribildirim kullanılması ilişkin düşüncelerinin belirlenmesidir. Bu yolla öğretmenlerin görüşleri dikkate alınarak aşağıdaki alt amaçlara ulaşılmak istenmiştir.

Öğrenme eksikliklerini belirlemek ve öğrenmeyi desteklemek için öğretmenlerin kullandıkları yöntemler/teknikler nelerdir?

Öğretmenler geribildirim nasıl tanımlamaktadır?

Öğretmenler eğitim-öğretim sürecinde hangi durumlarda nasıl geribildirim vermektedirler?

Öğretmenlerin geribildirim konusundaki görüşleri öğrenim geçmişlerinde karşılaştıkları durumlardan etkilenmiş midir?

YÖNTEM

Bu araştırmanın genel amacı kapsamında coğrafya öğretmenlerinin geribildirim konusunda farkındalık düzeyleri ve eğitim-öğretim sürecinde geribildirim kullanılması ilişkin düşünceleri incelenmiştir. Araştırmada hangi modelin kullanılacağı, araştırmanın amacına ve problemlerine bağlıdır. Araştırmanın modeli, amacına ve problem durumuna hizmet etmesi açısından nitel araştırma modelidir. Bu modelin seçilmesinde öğretmenlerin

algılarını gerçekçi ve bütüncül bir yaklaşımla ortaya konulması amaçlanmıştır (Cresswell, 2003; Yıldırım ve Şimşek, 2008). Araştırmada nitel çalışmalarda yaygın olarak kullanılan durum çalışması yöntemi kullanılmıştır. Durum çalışması nasıl ve niçin sorularını temel alan, araştırmacının kontrol edemediği bir olgu ya da olayı derinliğine incelemesine olanak veren bir araştırma yöntemidir (Swanborn, 2010; Yin, 2003).

Katılımcılar

Araştırma verilerinin elde edildiği kaynakların seçimi, araştırma sonuçlarının temsil yeteneği ve benzer gruplar ya da ortamlar için anlamlılığı bakımından önemlidir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu araştırmanın çalışma grubunu Sivas il merkezinde görev yapmakta olan 27 Coğrafya öğretmeni oluşturmaktadır. Çalışma grubunu belirlerken araştırma konusunun yapısına da uygun olarak yeterli veriye ulaşabilmek için amaçlı örnekleme yöntemlerinden tipik durum örnekleme kullanılmıştır. Tipik durum örnekleme, çalışma grubuna ait birçok durum arasından sıra dışı olmayan tipik bir durum seçilerek araştırmanın yapılmasına olanak sağladığı için seçilmiştir (Büyüköztürk vd., 2008; Patton, 1987). Coğrafya öğretmenlerinin cinsiyet ve kıdeme göre dağılımları tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcılar

Değişken	Kategori	Frekans
Cinsiyet	Erkek	15
	Kadın	12
Kıdem	1-3 Yıl	3
	4-7 Yıl	7
	8-11 Yıl	9
	12+ Yıl	8

Tablo 1’ e göre araştırmaya 15’i erkek, 12’si kadın öğretmen olmak üzere toplam 27 öğretmen katılmıştır. Tablo 1’e göre araştırmaya katılan öğretmenlerin çalıştıkları süreler bakımıldığında 9 öğretmen 8-11 yıl,8 öğretmen 12+ yıl,7 öğretmen 4-7 yıl ve 3 öğretmenin 1-3 yıl çalıştıkları görülmektedir.

Veri Toplama Aracı

Durum çalışmalarının başlıca veri toplama araçlarından birisi de görüşmedir. Görüşme, insanların neyi neden düşündüklerini, duygu, tutum ve hislerinin neler olduğunu, davranışlarını yönlendiren etkenleri ortaya çıkarmayı sağlayan bir veri toplama aracıdır (Ekiz, 2009).

Araştırma verilerinin toplanması için araştırmacı tarafından hazırlanan görüşme formu kullanılmıştır. Yapılandırılmamış madde biçimindeki altı sorudan oluşan görüşme formunda yer alan sorular şunlardır;

1. Öğrencilerinizin öğrenme eksikliklerini belirlemek/gidermek için ders içerisinde neler yapıyorsunuz?

2. Sizce geribildirim nedir?
3. Sizce eğitim-öğretim sürecinde öğrencilere geribildirim vermek gerekli midir? Açıklayabilir misiniz?
4. Derste öğrencinin herhangi bir kavram ya da konu ile ilgili olarak yaptığı açıklamanın yanlış olması durumunda nasıl geribildirim veriyorsunuz?
5. Yukarıda geribildirim düzeyleri tanımlanmıştır. Lisans öğreniminiz boyunca aldığınız dersleri düşündüğünüzde öğretim elemanlarının yukarıdaki geribildirim düzeylerini kullanma sıklıkları hakkında neler söylersiniz? Örnekler ve açıklamalara yer verebilirsiniz.
6. Lisans öğreniminizde geribildirim alma düzeyinin ve sıklığının sizin öğretmenlik hayatınızı etkilediğini düşünüyor musunuz?

Görüşme formu araştırma grubunda yer alan öğretmenlere kâğıt-kalem formunda uygulanmıştır. Öğretmenlerin yanıtları yazılı olarak alınmıştır. Elde edilen nitel veriler, analiz edilebilmesi için dijital ortama aktarılmıştır.

Veri toplama sürecinde görüşme yapılacak öğretmenlerin okullarından ve kendilerinden gerekli izinler alınmıştır. Öğretmenlerin gönüllülük esasına göre görüşmeye katılmaları konusunda gerekli uyarılar yapılarak, katılımcıların isimlerinin gizli tutulacağı kendilerine bildirilmiştir.

Veri Analizi

Araştırma kapsamında elde edilen nitel veriler içerik ve betimsel analiz yöntemi ile incelenmiştir. İçerik analizi belirli bir mesajın kapsadığı, enformasyonun işlenmesini temel almaktadır. Bu analizde yapılan araştırmaların en önemli aşaması elde edilecek verilerin sınıflandırılacağı kategorilerin saptanmasıdır (Arseven, 1994). İçerik analizi, iletişimin görünen içeriğinin nesnel, sistemik ve nicel yollardan betimlenmesi, insanların söyledikleri ve yazdıklarının nicelleştirilmesi-sayısallaştırılması süreci olarak tanımlanmıştır (Berelson, 1952; Simon ve Burstein, 1985). Betimsel analiz kısmında ise çeşitli veri toplama teknikleri ile elde edilmiş verilerin daha önceden belirlenmiş temalara göre özetlenmesi ve yorumlanmasını yapılmıştır. Bu analiz türünde araştırmacı gördüğü ya da gözlemiş olduğu bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtabilmek amacıyla doğrudan alıntılara yer verebilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Betimsel analizde doğrudan alıntılara çalışma içerisinde yer verilerek analizlere açıklık getirilmeye çalışılmıştır. Katılımcılara ait kodlamalar (K.1, K.2,....., K.26, K.27) şeklinde gösterilmiştir. Nitel analizin yapılmasında NVivo 10 yazılımı kullanılmıştır. İçerik analizinde kelime ya da kelime grupları kodlama birimi olarak belirlenmiştir. İçerik analizi Araştırmacı tarafından yapıldıktan sonra kodlama güvenilirliğinin belirlenmesi için bağımsız bir araştırmacı tarafından sürecin tekrarlanması sağlanmıştır. Kodlama güvenilirliği için hesaplanan Cohen'sKappa katsayısının yüksek (.89) olduğu görülmüştür.

BULGULAR**Öğrenme Eksikliklerinin Belirlenmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar**

Araştırma kapsamında öğrencilerin öğrenme eksikliklerini belirlemek ve öğrenmeyi desteklemek amacıyla öğretmenlerin hangi yöntemleri kullandıkları sorulmuştur. Yapılan içerik analizi sonucunda elde edilen kategoriler ve katılımcı sayıları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Öğrenme Eksikliklerinin Belirlenmesi ve Öğrenmenin Desteklenmesi

Kategori	Frekans
Öğrenme Eksikliklerini Belirleme	
Soru-Cevap	18
Sınav	6
Ödev	3
Kavram Haritası	1
Öğrenmeyi Destekleme	
Konu Tekrarı	16
Geribildirim Vermek	6
Ödev	5

Öğretmenlerin sınıf içerisinde soru-cevap, sınavlar, ödev ve kavram haritası ile öğrenme eksikliklerini belirlemeye çalıştıkları görülmektedir. Öğretmenlerin en çok kullandıkları yöntem ise soru-cevap yöntemi olmuştur. Öğrenme eksikliğini belirlemek durumunda öğrenmeyi desteklemek için öğretmenler kullandıkları başlıca yöntemlerin konu tekrarı yapmak, geribildirim vermek ve ödev vermek olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenlerin verdikleri yanıtlardan bazıları şöyledir;

“Öğrencilerin öğrenme eksikliklerini belirlemek için öncelikle o konu hakkında sorular sorarım.Hangi kısımlarda bilgi eksikliği olduğunu öğrendiğimde sorunu gidermek adına konuyu tekrardan anlatıp konuyla alakalı soru çözmelerini sağlarım” (K.3 - Soru-Cevap; Konu Tekrarı).

“Ayrıca ders esnasında öğrenciye sorular sorarak eksikliklerini belirleyip tekrarlar yaparak öğrenmenin kalıcı olmasını sağlıyorum” (K.8 - Soru-Cevap; Konu Tekrarı).

“Öğrencilerinizin öğrenme eksikliklerini belirlemek için konu ile ilgili sorular sorarım. Varsa öğrenme eksikliği, ki genelde oluyor, yeni konuya geçmeden önce kısaca öğrenmesi gereken bilgileri anlatıyorum” (K.24 - Soru-Cevap; Konu Tekrarı).

Elde edilen bulgular incelendiğinde öğretmenlerin sınıf içerisinde soru-cevap ile öğrenme eksikliklerini belirledikleri ve ardından konu tekrarı yaptıkları görülmektedir.

Geribildirim Tanımına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırma kapsamında öğretmenlerden geribildirim tanımlamaları istenmiştir. Öğretmenlerin verdikleri yanıtlar üzerinden yapılan içerik analizi sonuçları Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Geribildirim Tanımı

Kategori	Katılımcı
Tanım	
Öğrenme Düzeyini Belirlemek	17
Öğretme Yöntemi	1
Ders Motivasyonu	1
Gelişimin İzlenmesi	1

Verilen yanıtlar incelendiğinde öğretmenlerin geribildirim öğrenme düzeyini belirlemek, öğretme yöntemi olarak kullanmak, ders motivasyonu sağlamak ve gelişimi izlemek şeklinde tanımladıkları belirlenmiştir. Öğretmenlerin verdikleri yanıtlardan bazıları şöyledir;

“Öğrencilerin ders içerisindeki tam etkinlikleri öğrenip öğrenmediğinin tespit edilmesidir” (K.2 - Öğrenme Düzeyini Belirlemek).

“Verdiğimiz bir konunun anlaşılıp anlaşılmadığı hakkında bilgi alışverişi yapmaktır” (K.6 - Öğrenme Düzeyini Belirlemek).

“Verdiğimiz bilgilerin öğrenciler tarafından ne kadarının kavrandığını öğrenmektir” (K.27 - Öğrenme Düzeyini Belirlemek).

“Etkili bir öğrenme ve öğretme yöntemidir” (K.11 - Öğretme Yöntemi).

“Dönüt verme öğrenciyi derse adapte etmek için kullanılır” (K.15 - Ders Motivasyonu).

“Çocuktaki bir senedeki gelişim, gerileme ya da kişisel sorunların velilerle paylaşılması ve veliden geri dönüt alınmasıdır” (K.16 - Gelişimin İzlenmesi).

Verdikleri yanıtlar incelendiğinde öğretmenlerin geribildirim yaygın öğrenciden öğretmene olacak şekilde kendilerine yönelik bir araç olarak tanımladıkları görülmektedir. Geribildirim öğretme yöntemi ve ders motivasyonu olarak tanımlayan öğretmenler ise geribildirim odağına öğrenciyi yerleştirmişlerdir. Bir

öğretmen ise geribildirim öğrencinin durumu hakkında velilerin bilgilendirilmesi olarak tanımlamıştır. Bütüncül olarak incelendiğinde öğretmenlerin geribildirim odağına kendilerini koydukları ve öğrenciden öğretmene doğru ders konularının ne ölçüde anlaşıldığının belirlenmesi için geribildirim bir araç olarak tanımlandığı görülmektedir.

Geribildirim Gerekliliğine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırma kapsamında öğretmenlere eğitim-öğretim sürecinde geribildirim gerekliği hakkında ne düşündükleri sorulmuştur. Öğretmenlerin verdikleri yanıtlar üzerinden yapılan içerik analizi sonuçları Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Geribildirim Gerekliliği

Kategori	Katılımcı
Gerekli	25
Durum Belirleme	15
Bilgilendirme	3
Motivasyon	2
Kısmen	1
Öğrenmenin Gerçekleşmesi	1

Geribildirim eğitim-öğretim sürecinde gerekli olup olmadığına ilişkinsoruya öğretmenlerin verdikleri yanıtlar incelendiğinde neredeyse öğretmenlerin tamamına yakınının gerekli olduğunu belirttiği görülmektedir. Bununla birlikte bir öğretmen görüş bildirmemiş ve bir öğretmen de kısmen gerekli olduğunu belirtmiştir. Geribildirim gerekli bulan öğretmenler bunun nedeninin durum belirleme, bilgilendirme ve motivasyon olduğuna değinmişlerdir. Öğretmenlerin verdikleri yanıtlardan bazıları şöyledir;

“Kesinlikle, geri bildirim bir öğrenciye konuyu aktarabilme kadar önemlidir. Şöyle ki; eğer öğrenciye bir soru sorup karşılığında cevabını alabiliyorsak onun o konuya ne kadar hakim olabildiğini ya da o konuyu hiç anlamadığını öğrenmiş oluruz”(K.3 - Durum Belirleme).

“Kesinlikle gereklidir. Çünkü öğrencinin öğrenip öğrenmediğini anlama açısından geri bildirim verilmelidir” (K.5 - Durum Belirleme).

“Kesinlikle gereklidir. Çünkü konuların anlaşılıp anlaşılmadığının tespiti açısından önemlidir. Böylece konu eksiklikleri giderilmiş olur” (K.6 - Durum Belirleme).

“Muhakkak gereklidir. Öğrencinin neyi öğrenip öğrenmediğini bilmek en doğal hakkıdır” (K.1 - Bilgilendirme).

“Tabii ki geri bildirim verilmelidir. Öğrencinin kendi eksik ya da fazla yönlerini bulmasında kendisine yol gösterecek onu daha iyi güdüleyecektir” (K.11 - Motivasyon).

“Gereklidir. Çünkü öğrencinin bilgi ihtiyacının bilinmesi daha ileri seviyelere getirmek veya öğrencinin öğrenerek hem mutlu hem de istekli bir eğitim sürecine girmesi sağlanmalıdır. Hiçbir balığı zorla ağaca çıkarmamalıyız” (K.21 - Motivasyon).

Öğretmenlerin verdikleri yanıtlar incelendiğinde bir önceki soruda yaptıkları geribildirim tanımı ile eğitim-öğretim sürecinde geribildirim gerekliliği konusunda ortaya koydukları gerekçelerin örtüştüğü görülmektedir. Yapılan çapraz sorgulama sonucunda geribildirim “Öğrenme Düzeyini Belirlemek” olarak tanımlayan 10 öğretmenin (K.4, K.6, K.7, K.10, K.12, K.13, K.14, K.17, K.19, K.27) geribildirim gerekliliği konusunda “Durum Belirleme” kategorisinde görüş bildirdikleri görülmüştür. Benzer şekilde öğretmenler geribildirim öğrencilerin öğrenme düzeylerinin belirlenmesi için gerekli olduğunu düşünmektedir. Bununla birlikte iki öğretmen geribildirim öğrencilerinin kendi öğrenmelerinin farkında olması için elzem olduğunu düşünürken, iki öğretmen ise öğrenme sürecindeki motivasyonun sağlanması için gerekli olduğunu belirtmiştir.

Geribildirim Kullanımına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırma kapsamında öğretmenlerin öğrencilerden birinin herhangi bir soruya yanlış yanıt vermeleri durumunda onlara nasıl geribildirim verdikleri sorulmuştur. Öğretmenlerin verdikleri yanıtlar Schimmel (1988) tarafından tanımlanan geribildirim dört düzeyi (Doğrulayıcı, Düzeltici, Tanılayıcı, Açıklayıcı) dikkate alınarak incelenmiştir.

Yapılan içerik analizi sonuçları Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5. Geribildirim Kullanımı

Kategori	Katılımcı
Düzeltici	13
Açıklayıcı	12
Doğrulayıcı	1
Tanılayıcı	1

Verilen yanıtlar incelendiğinde, öğretmenlerin yaygın olarak düzeltici ve açıklayıcı geribildirim verdikleri görülmektedir. Bununla birlikte sadece birer öğretmen doğrulayıcı ve tanılayıcı geribildirim verdiklerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin verdikleri yanıtlardan bazıları şöyledir;

“Konu veya kavramı tekrar açıklayarak konuyla alakalı örnekler veriliyor. Bu bağlamda öğrenme süreci olumlu bir şekilde gerçekleşiyor” (K.5 - Düzeltici).

“Başka öğrencilere de söz verdikten sonra kavram ya da konuyla ilgili doğru açıklamayı yapıp yanlışlığı fark etmelerini sağlıyorum” (K.13 - Düzeltici).

“İpucu vererek doğru kavramı buldurmaya çalışıyorum. Biraz daha kibar ve öğretici bir üslupla doğru kavramı bulduruyorum” (K.1 - Açıklayıcı).

“Bir daha düşünmesini istiyorum. Eğer ki yine yanlış yaparsa ona ödev olarak veriyorum. Böylece hem araştırmış daha iyi öğrenmiş hem de kavram yanlışlığına düşmemiş olur” (K.6 - Açıklayıcı).

“Onun yanlış olduğunu düşündürecek bir örnek durum ortaya koyarak kendi düşüncesi ile ileri sürmüş olduğu düşüncenin yanlışlığını fark etmesini sağlıyorum” (K.22 - Tanılayıcı).

Öğretmen görüşleri incelendiğinde, öğretmenlerin geribildirim kullanımı açısından daha çok açıklayıcı ve düzeltici geribildirim kullandıkları, bununsa öylece daha çok konu tekrarı, kavram öğretimi ve yanlış öğrenmelerin önüne geçmek amacıyla yapıldığı söylenebilir. Sonuç olarak, coğrafya derslerinde kavramların ve konuların fazla olması öğrenme güçlüklerine sebep olabilmektedir.

Öğrenim Geçmişindeki Geribildirim Alma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmaya katılan öğretmenlere lisans öğrenimindeki derslerde geribildirim alıp almadıkları ve bu durumun onları ne ölçüde etkilediği sorulmuştur. Öğretmenlerin verdikleri yanıtlar üzerinden yapılan içerik analizi sonuçları Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Öğrenim Geçmişindeki Geribildirim Alma Durumu

Kategori	Katılımcı
Geribildirim Alma Durumu	
Evet	23
Düzeltilici	13
Açıklayıcı	12
Doğrulayıcı	10
Tanılayıcı	5
Hayır	1

Öğrenim geçmişlerinde geribildirim alma durumları incelendiğinde neredeyse tüm öğretmenlerin geribildirim aldıklarını belirttikleri görülmektedir. Bununla birlikte bir öğretmen hiç geribildirim almadığını ifade ederken üç öğretmen ise bu konuda görüş bildirmemiştir. Geribildirim aldığını belirten öğretmenlere bu durumu örneklendirmeleri istenmiş verilen örnekler incelendiğinde öğretmenlerin genellikle düzeltici, açıklayıcı ve doğrulayıcı geribildirim aldıkları görülmüş, bununla birlikte beş öğretmen tanılayıcı geribildirim aldıklarını belirtmiştir. Öğretmenlerin verdikleri yanıtlardan bazıları şöyledir;

“Lisans düzeyinde eğitimde çoğunlukla doğrulayıcı geri bildirim düzeyleri uygulanmıştır. Kısmen de düzeltici geribildirim uygulandığını söyleyebilirim. Tanılayıcı ve açıklayıcı düzey hemen hemen hiç kullanılmamıştır” (K.5 - Doğrulayıcı; Düzeltici).

“Düzeltilen verilen yanıtın yanlış olması durumunda doğrusuyla düzeltmek” (K.9 - Düzeltici).

“Birçoğu doğrulayıcı ve düzeltici dönüt kullanırdı. Bunların pek başarılı olduğunu düşünmüyorum” (K.17 - Doğrulayıcı; Düzeltici).

“Öğrenim hayatım boyunca hocalarım genellikle yanlış yanıt verdiğimizde ipuçları verdiler. Bu sayede tekrardan düşünüp doğru yanıtı ulaşmamızı sağladılar. Böylece doğru yanıtı keşfetmemize imkân tanıdılar” (K.3 - Açıklayıcı).

“Bazen bir sorunun cevabını bulana kadar 3 saatlik zamanımız geçerdi. Söylenen her türlü cevabı çürütecek şekilde hocamızın ileri sürdüğü fikirlerle öğrenciler farklı bir cevap bulmaya yöneltilirdi” (K.22 - Açıklayıcı).

“Tanılayıcı ve açıklayıcı kullanan öğretim üyelerimizin beni daha heyecanlı ve araştırmacı öğrenci yaptığını düşünüyorum”(K.2 -Tanılayıcı; Açıklayıcı).

“Eğer soruya yanıt kavram karmaşasından kaynaklanıyorsa tanılayıcı geribildirim yapılırdı” (K.20 - Tanılayıcı)

Öğretmen görüşleri incelendiğinde, öğretmenlerin öğrenim geçmişlerindeki geribildirim alma durumlarının düzeltici, açıklayıcı ve doğrulayıcı geribildirimler olduğu görülmektedir. Bu durumu aynı zamanda derslerine yansıttığı Tablo 5’te görülmüştür. Bu sonucun öğretmenlerin lisans eğitiminde aldıkları coğrafya derslerinin de geniş bilgi ve kavram taşımasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Öğrenim Geçmişlerindeki Geribildirim Alma Durumlarının Öğretmenlik Yaklaşımlarına Etkisine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmaya katılan öğretmenlere lisans öğrenimlerindeki derslerde geribildirim alma durumlarının onları ne ölçüde etkilediği sorulmuştur. Öğretmenlerin verdikleri yanıtlar üzerinden yapılan içerik analizi sonuçları Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Öğrenim Geçmişlerindeki Geribildirim Alma Durumlarının Öğretmenlik Yaklaşımlarına Etkisi

Kategori	Katılımcı
Etkileme Durumu	
Etkiledi	21
Rol Model	16
Olumsuz Örnek	5
Etkilemedi	3

Tablo 7’de görüldüğü üzere öğrenim geçmişlerinde geribildirim alma durumlarının öğretmenlik hayatlarını etkileyip etkilemediği konusunda öğretmenlerin verdikleri yanıtlar incelendiğinde öğretmenlerin neredeyse tamamını etkilediği görülmektedir. Bu etkileşimin daha çok rol model olarak olduğu kısmen de olumsuz örnek olduğu söylenebilir. 3 öğretmende etkilenmediğini belirtmiştir. Öğretmenlerin görüşlerinden betimsel analize dayalı örnekler aşağıda verilmiştir.

“Kesinlikle düşünüyorum. Eğitim hayatım boyunca hocalarımın uygulamış olduğu yöntemleri ben de öğrencilerime uygulamaktayım. Bu yönde olumlu etki ettiğini düşünüyorum” (K.3 - Rol Model).

“Öğrenmede etkili olan hocaların taktik ve tekniklerini model alarak kendimi geliştirdiğimi düşünüyorum” (K.6 - Rol Model).

“Kesinlikle düşünüyorum. Bu işlemin o dönemde benim üzerimdeki faydasını bildiğim için bende öğrencilerime uyguluyorum” (K.11 - Rol Model).

“Olumsuz olarak etkilemiştir. Öte yandan lisans düzeyinde eksiklikleri fark ederek bunların öğretmenlik sürecinde olmaması için çaba sarf edilmiştir. Öğretmen doğrulayıcı, tanılayıcı, açıklayıcı ve düzeltici geri bildirim uygulamalıdır”(K.5 - Olumsuz Örnek).

“Evet, çok etkiledi. Hiç geri bildirim alamadığım için şimdi öğrencilerime karşı daha sabırlı ve anlayışlıyım” (K.21 - Olumsuz Örnek).

Yukarıda aktarılan görüşleri incelendiğinde, öğretmenler bu durumu iki şekilde tanımlamışlardır. Öğretmenlerin çoğu lisans hayatlarında geribildirim alma konusunda hocalarından olumlu deneyimler edindiklerini ve bu durumun onları rol model alma şeklinde etkilediğini belirtmişlerdir. Buna karşılık beş öğretmen öğrenim geçmişlerinde geribildirim alma konusunda öğretmenlerinden edindikleri olumsuz tecrübelerin onları etkilediğini ancak bunların aksine kendilerinin bu davranışlardan kaçındıklarını belirtmişlerdir. Bu sonuç, lisans eğitimin geri bildirimler konusunda çok önemli bir yeri olduğunu göstermektedir.

SONUÇ–TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Bu çalışmada coğrafya öğretmenlerinin, öğrenciye kendi gelişimlerini takip edip eksikliklerini tamamlayabilmesi için imkân sunmakta önemli bir yeri olan geribildirimler hakkındaki görüşleri araştırılmıştır. Araştırma öğrencilerin öğrenme eksikliklerinin belirlenmesi, geribildirim tanımı, geribildirim gerekliliği, geribildirim kullanımı ve öğretmenlerin lisans öğrenimlerinde geri bildirim alma durumu olmak üzere 5 ana tema üzerinden yürütülmüştür.

Araştırmadan elde edilen bulgulardan hareketle coğrafya öğretmenlerinin, öğrencilerinin öğrenme eksikliklerini belirlemek amacıyla en çok soru-cevap yöntemi olmak üzere sınav yapma, ödev verme ve kavram haritası yöntemlerinden yararlandıkları saptanmıştır. Belirlenen eksikliklerin tamamlanması için ise görüşmeye katılan

öğretmenlerin birçoğu konu tekrarı yaptığını ifade etmiştir. Ayrıca görüşmeye katılan öğretmenlerden bazıları da fark ettikleri öğrenme eksikliklerini geribildirim verme ve ödevler yoluyla kapatmaya çalıştıklarını belirtmiştir. Böylelikle öğretmenlerin geribildirim vermeyi etkili bir öğretim yöntemi olarak gördükleri sonucuna ulaşılmıştır. Ancak Demir (2013)'in yürüttüğü çalışmada görüşülen sınıf öğretmenleri ve bu çalışma kapsamında görüşülen coğrafya öğretmenleri geribildirim kullanmanın müfredatta yer alan tüm konuların yetişmesi hususunda süre sıkıntısı yaşatacağını düşünmektedirler. Bu sonuca göre öğretmenlerin alternatif geri bildirimler vermesi önerilebilir.

Görüşmeye katılan coğrafya öğretmenlerinden geribildirim tanımını yapmaları istendiğinde onun bir öğretim yöntemi olduğu, ders motivasyonunu artıran bir yöntem olduğu gibi cevaplar alınmakla beraber genel olarak öğretmenlerin geribildirim merkezine kendilerini koydukları ve öğretmenlerin öğrencilerinin öğrenme durumlarıyla ilgili olarak bilgi almaları için hayati bir yöntem olduğunu düşündükleri görülmüştür. Sonuç olarak öğretmenler geribildirim alanın öğrenciler değil de kendileri olduğunu düşünmektedirler. Geribildirim konusunda ilköğretim matematik öğretmenleriyle birlikte bir çalışma yürüten Köğce (2012) de bu araştırmanın sonucuna benzer olarak öğretmenlerin geribildirim tanımlarının hatalı ve uygulamadan uzak, teorik ve ezbere dayalı olduğu sonucuna ulaşmıştır. Cengiz (2015) de çalışmasında öğretmenlerin geribildirimleri sadece bir ölçme değerlendirme yöntemi olarak gördükleri sonucuna ulaşmış ve yine bu çalışmaya benzer olarak öğretmenlerin geribildirim hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıklarını ifade etmiştir. Coğrafya dersinin müfredatta, eğitim sürecinde ve bireylerin tüm hayatları boyunca yaşayacakları deneyimlerdeki yeri düşünüldüğü zaman coğrafya eğitiminin çok iyi bir şekilde verilmesi gerekmektedir. Coğrafya eğitiminde de – diğer derslerde olduğu gibi- uygun zamanda ve doğru şekilde verilen geribildirimler önemli bir yere sahiptir. Çalışmanın sonucunda geribildirimleri verecek kişi olarak öğretmenlerin bu konuda önemli bir yeri olduğundan dolayı mutlaka geribildirimle ilgili olarak doğru yönlendirilmeleri önerilebilir.

Görüşmeye katılan coğrafya öğretmenlerinin çoğu geribildirim vermenin faydalı olacağı konusunda hemfikirdir. Öğretmenlerin bu fikirlerinin altında yatan sebep araştırıldığında yine öğretmenler geribildirimlerin kendileri açısından gerekli olduğunu düşündüklerini belirttikleri görülmüştür. Öğretmenlere göre geribildirim vermek öğrencilerin neyi anlayıp neyi anlamadıkları konusunda kendilerine fikir vermektedir. Bu durum da öğretmenlerin geribildirim odağına kendilerini koydukları sonucunu destekler niteliktedir. Görüşmeye katılan yalnızca 2 öğretmen geribildirim vermenin öğrenciler açısından faydalı olduğunu belirterek öğrencilere kendi eksiklerini görmeleri ve bu eksiklikleri tamamlama şansı sunduğu için gerekli olduğunu savunmuştur. Benzer olarak Köğce (2012)'nin yürüttüğü çalışmaya katılan ilköğretim matematik öğretmenleri de geribildirim her zaman gerekli ve yararlı olmadığını ifade etmiş ve öğrenciyi destekler nitelikteki geribildirimlerin kullanılması gerektiğini vurgulamıştır. Bu sonuca göre öğretmenlere geribildirimler konusunda yapılandırmacı eğitim çerçevesinde öğrenci-öğretmen ortaklığında hareket etmeleri önerilebilir.

Geribildirimleri kullanma konusunda öğretmenlerin farklı düşünceleri bulunmakla birlikte genel olarak düzeltici ve açıklayıcı geribildirimlerin kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Cengiz (2015) Fen Bilimleri dersine yönelik

yürüttüğü tezinde bu çalışmadan farklı olarak öğretmenlerin en çok kullandıkları geribildirim yönteminin diğer branşlardan farklı olduğunu vurgulayarak soruyu tekrar sorma olduğunu ifade etmiştir. Demir (2013) tarafından yürütülen çalışmada ise sınıf öğretmenlerinin görüşleri alınmış ve geribildirimlerin yönlendirici, güdüleyici ve pekiştirici kullanıldığı saptanmıştır. Çubuk (2013) ise ortaöğretim matematik öğretmenlerinin sıklıkla kullandıkları geribildirimleri farklı temalara ayırarak kodlamış ve en çok “doğrudan yanlış olduğunu söyleme” dönütünün kullanıldığını ifade etmiştir. Bu çalışmalarda en sık kullanılan geribildirimlerin farklı olması çalışmaların değişik branşlarda hizmet veren öğretmenlerle yürütülmesinden kaynaklanmaktadır.

Araştırmanın son alt problemi olarak ise öğretmenlerin lisans öğrenimleri boyunca geribildirim alıp almadıkları ve bu durumun meslek hayatlarına nasıl yansıdığı ele alınmıştır. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu lisans öğrenimleri boyunca öğretim üyelerinden geribildirim aldıklarını ve bu geribildirimlerin genel olarak düzeltici, açıklayıcı ve doğrulayıcı şekilde olduğunu ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin meslek hayatlarında en çok kullandıkları geribildirim verme yöntemlerinin düzeltici ve açıklayıcı geribildirimler olmasının bu durumdan kaynaklandığı araştırmacı tarafından düşünülmüştür. Lisans öğrenimi boyunca öğretim üyelerinden geribildirim almadıklarını ya da kendilerine göre yanlış değerlendirdikleri geribildirimler aldıklarını ifade eden öğretmenler de geribildirim verme noktasında lisans öğrenimindeki tecrübelerinin önemli olduğunu belirtmişlerdir. Lisans öğreniminde aldıkları geribildirimlere karşı olumsuz düşüncelere sahip olan öğretmenler, bu durumun da kendilerine aynı hatalara düşmemeyi öğrettiğini ifade etmişlerdir. Bulgulardan hareketle sonuç olarak öğretmenlerin lisans öğrenimleri boyunca aldıkları olumlu ya da olumsuz geribildirimlerin meslek hayatlarında etkili olduğu saptanmıştır. Bu sonuca göre lisans eğitimi öğretim üyelerinin önemli bir rol model olduğu söylenebilir ve derslerinde geribildirimlerinin sayısının artırılması önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Arseven, A. D. (1994). *Alan Araştırma Yöntemi : (ilkeler, teknikler, örnekler)*. Ankara: Tekışık Matbaası.
- Berelson, B. (1952). *Content Analysis in Communication Researc*. New York: The Free Press.
- Boz, N. (2004), *Öğrencilerin Hatasını Tespit Etme ve Nedenlerini İrdleme*. 8. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, 6-9 Temmuz, Malatya.
- Boztepe, M. (2010). *Ortaöğretimde Coğrafya Öğretiminin Niteliği İlgili Sorunlar ve Çözüm Yolları (Ereğli/Konya Örneğinde)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Brookhart, S. M. (2008). *How to Give Effective Feedback to Yours Students*. Londra: Sage Publications.
- Burnett, P.C. & Mandel, V. (2010). Praise and Feedback in the Primary Classroom: Teachers' and Students' Perspectives. *Australian Journal of Educational & Developmental Psychology*, 10: 145-154.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Cengiz, E. (2015). *Fen Bilimleri Dersindeki Öğrenci Hataları ve Öğretmenlerin Bu Hatalara Verdikleri Geribildirimlerin İncelenmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

- Clariana, R. B., Wagner, D. & Roher Murphy, L. C. (2000). Applying a Connectionist Description of Feedback Timing. *Educational Technology Research and Development*, 48(3): 5-21.
- Corbett, A. T. & Anderson, J. R. (2001). *Locus of feedback control in computer-based tutoring: impact on learning rate, achievement and attitudes*. Jacko, J., Sears, A., Beaudouin-Lafon, M. And Jacob, R. (Eds.), In proceedings of ACM CHI 2001 conference on human factors in computing systems (pp.245-252). New York. Human-Computer Interaction Institute and Association for Computing Machinery Press.
- Creswell, J. (2003). *Research Design: Qualitative, Quantitative and Mixed Methods Approaches*. CA: SAGE Publications.
- Çabakçor, B. Ö., Akşan, E., Öztürk, T. & Çimer, S. O. (2011). İlköğretim Matematik Öğretmen Adaylarının Matematik Derslerinden Aldığı ve Tercih Ettikleri Geribildirim Türleri. *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education*, 2(1): 46-68.
- Çimer, S. O., Bütüner, S. Ö. & Yiğit, N. (2010). Öğretmenlerin Öğrencilerine Verdikleri Dönütlerin Tiplerinin ve Niteliklerinin İncelenmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(2): 517-538.
- Çubuk, Y. (2013). *Ortaöğretim Matematik Öğretmenlerinin Öğrenci Yanlılarına Verdiği Dönütlerin İncelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Demir, F. (2013). *Sınıf Öğretmenlerinin Kullandıkları Dönüt Türleri (Bayburt ili Örneği)*.Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Demirel, Ö. (2002). *Planlamadan Değerlendirmeye Öğretme Sanatı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Dihoff, R. E., Brosvic, G. M., Epstein, M. L. & Cook, M. J. (2004). Provision of Feedback During Preparation For Academic Testing: Learning is Enhanced by Immediate But Not Delayed Feedback. *Psychological Record*, 54(2): 207-255.
- Dökmen, Ü. (1982). Farklı Tür Geribildirimlerin (Feedback) Öğrenmeye Etkisi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 71-80.
- Ekiz, D. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Elmas, B. (2006). *Ortaöğretim Coğrafya Eğitiminin Temel Sorunları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Erbaş, D. & Yücesoy, D. (2002). Özel Eğitim Öğretmenliği Programlarında Yer Alan Uygulama Derslerini Yürütürken Kullanılan İki Farklı Dönüt Verme Yönteminin Karşılaştırılması. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2: 109-123.
- Fisher, K. & Lipson, J. (1986). Twenty Questions About Student Errors. *Journal of Research in Science Teaching*, 23: 783-803.
- Gagné, R. (1985). *The Conditions of Learning and the Theory of Instruction*. New York: Holt, Rinehart, and Winston.
- Glaserfeld, E. V. (1989). Cognition, Construction of Knowledge and Teaching. *Synthese*, 80: 121-140.
- Gözütok, F. D. (2011). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Ankara: Ekinoks Yayınları.
- Güler, H. M. (2006). *Pendik İlçesinde Coğrafya Eğitimi ve Sorunları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

- Hattie, J. & Timperley, H. (2007). The Power of Feedback. *Review of Educational Research*, 77(1): 81-112.
- Kaya, H. İ. (2005). *Geri Bildirime İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kars.
- Kılınç, E. (2007). *Use of Corrective Feedback In Efl Classes*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Köğçe, D. (2012). *İlköğretim Matematik Öğretmenlerinin Geribildirim Verme Biçimlerinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Köğçe, D. & Baki, A. (2012), *İlköğretim Matematik Öğretmenlerinin Geribildirim Kavramına İlişkin İnanışları*, 10. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi, 27-30 Haziran, Niğde.
- Lyster, R. & Ranta, L. (1997). Corrective Feedback and Learner Uptake: Negotiation of Form in Communicative Classrooms. *Studies in Second Language Acquisition*, 19(1): 37-66.
- Nicaise, V., Cogérino, G., Bois, J. & Amorose, A. J. (2006). Students' Perceptions of Teacher Feedback and Physical Competence in Physical Education Classes: Gender Effects. *Journal of Teaching in Physical Education*, 25: 36-57.
- Oral, B. (2000). Öğretmen Adaylarının Algılarına Göre İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin Dönüt ve Düzeltme Davranışları. *Eğitim Araştırmaları*, 2: 59-64.
- Patton, M. Q. (1987). *How to Use Qualitative Methods in Evaluation*. New Bury Park: Sage Publication.
- Planar, D. & Moya, S. (2016). The Effectiveness of Instructor Personalized and Formative Feedback Provided by Instructor in an Online Setting: Some Unresolved Issues. *Electronic Journal of e-Learning*, 14(3): 196-203.
- Poulos, A. & Mahony, M.J. (2008). Effectiveness of Feedback: The Students' Perspective. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 33(2): 143-154.
- Rowe, A. D. & Wood, L. N. (2008), *What Feedback do Students Want?*, Australian Association for Research in Education (AARE) International Education Research Conference, 21 Mayıs, Freemantle.
- Russell, T. (1998). *Effective Feedback Skills*. London: Kogan Page.
- Schimmel, B. J. (1988). Providing meaningful feedback in courseware. In D. Jonassen (Ed.), *Instructional Design for Microcomputer Courseware* (183-194). New Jersey, USA: Lawrence Erlbaum Associates.
- Shute, V. J. (2008). Focus on Formative Feedback. *Review of Educational Research*, 78(1): 153-189.
- Simon, J. & Burstein, P. (1985). *Basic Research Methods in Social Sciences*. New York: Random House.
- Swanborn, P. (2010). *Case Study Research: What, Why and How?*. Londra: Sage Publication.
- Türkdoğan, A. ve Baki, A. (2012). İlköğretim İkinci Kademe Matematik Öğretmenlerinin Yanışlara Dönüt Vermede Kullandıkları Dönüt Teknikleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 45(2): 157-182.
- Voerman, L., Meijer, P.C., Korthagen F. A. J. & Simons, R. J. (2012). Types and Frequencies of Feedback Interventions in Secondary Education. *Teaching and Teacher Education*, 28: 1107-1115.
- Weaver, M.R. (2006). Do Students Value Feedback? Students Perceptions of Tutors' written Responses. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 31(3): 379-394.

- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yin, R. K. (2003). *Case Study Research: Design and Methods*. Thousand Oaks: Sage Publication.